

Handläggare
Frida Samuelsson
Telefon: 0850806120

Till
Bromma stadsdelsnämnd

EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2023/837

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

EU-kommissionen har lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna. Kommissionen har också lagt fram förslag till Rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen om internationellt skydd för vuxna (2000 års Haagkonvention).

Förordningen och rådsbeslutet innehåller en paketlösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission, vilket skulle kunna komma att innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU. I teorin skulle förordningens och rådsbeslutets förslag kunna innebära att exempelvis en kommun i Sverige kan bevilja en stödinsats i ett annat land men också då stå för kostanden när det gäller verkställigheten.

En del av förordningens förslag handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige. Sverige ska också vid behov kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land.

Förvaltningen ser positivt på förslaget som förväntas bidra till ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning och äldre att vistas inom EU utifrån målsättningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs. Enskildas möjlighet till skydd ökar både i Europa med också i resten av världen. Förslaget är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära för kommuner i Sverige. Det kräver troligtvis särskilda kunskaper hos medarbetare samt en ökning av resurser i form av medarbetare inom myndighetsutövning samt vård- och omsorg för att verkställa insatserna.

Ställningstagande till att Sverige ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission är en fråga som förvaltningen hänvisar till Sveriges Riksdag.

Bakgrund

EU har som målsättning att skapa, bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs. Målet bör även omfatta gränsöverskridande skydd för vuxna som på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga inte kan försvara sina intressen (vuxna). Det finns ännu ingen förordning som reglerar samarbete inom civilrättens område medlemsstaterna emellan när det gäller skydd för vuxna.

Antalet vuxna som på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga inte är i stånd att försvara sina intressen inom EU ökar ständigt. Orsaken är en åldrande befolkning och de åldersrelaterade sjukdomar som medföljer samt det ökande antalet personer med funktionsnedsättning. Berörda personer kan, beroende på den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där de är bosatta, omfattas av en skyddsåtgärd som beslutats av en domstol eller en administrativ myndighet, eller få hjälp av en tredje part som de i förväg har utsett (genom företrädarbefogenheter) att ta tillvara deras intressen.

Bromma stadsdelsnämnd ombeds yttra sig över remissen till kommunstyrelsen senast 2023-09-19. Andra remissinstanser i Stockholms stad är Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Järva stadsdelsnämnd.

Ärendet

Det växande antal vuxna som behöver hjälp med att fatta beslut leder, i kombination med människors ökade rörlighet i EU, till att vuxna ställs inför ett antal problem i gränsöverskridande situationer. Vuxna kan till exempel behöva förvalta sina tillgångar eller fastigheter i ett annat land, få akut eller planerad sjukvård utomlands eller flytta till ett annat land av olika skäl. Det finns ingen statistik över hur många vuxna som omfattas av en rättslig eller administrativ myndighets skyddsåtgärd i gränsöverskridande situationer i EU men de beräknas vara mellan 145 000 och 780 000

Den 13 januari 2000 antog Haagkonferensen för internationell privaträtt (Haagkonferensen), en mellanstatlig organisation vars syfte är att arbeta för att gradvis förenhetliga reglerna om privaträtten, konventionen om internationellt skydd för vuxna (2000 års Haagkonvention). Konventionen anses allmänt vara ett effektivt och flexibelt instrument för internationell privaträtt som är ändamålsenligt på global nivå. För närvarande är dock endast tolv EU-medlemsstater parter i konventionen. EU har redan under en längre tid eftersträvat målet att alla medlemsstater ska ratificera och ansluta sig till 2000 års Haagkonvention.

2000 års Haagkonvention har godkänts av Europeiska unionens råd, Europaparlamentet och Europeiska kommissionen. Rådet har uppmanat de medlemsstater som inte redan gjort det att så snart som möjligt ansluta sig till 2000 års Haagkonvention med hänvisning till att det är fundamentalt för att konventionen ska fungera effektivt. För närvarande är dock endast tolv medlemsstater parter i den konventionen. Sverige tillhör de medlemsstater som både behöver underteckna och ratificera konventionen för att bli part av den.

Kommissionen har nu lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna. Kommissionen har också lagt fram förslag till Rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen om internationellt skydd för vuxna.

Ett växande antal vuxna som behöver hjälp med att fatta beslut och försvara sina intressen leder, i kombination med människors ökade rörlighet inom EU, till att vuxna ställs inför ett antal problem i gränsöverskridande situationer. Vuxna kan exempelvis behöva förvalta sina tillgångar eller fastigheter i ett annat land, få akut eller planerad sjukvård utomlands eller flytta till ett annat land av olika skäl. I dessa gränsöverskridande situationer ställs vuxna inför komplexa och ibland motstridiga internationella privaträttsliga regler i medlemsstaterna. I dessa regler fastställs vilken domstol eller annan myndighet som är behörig att vidta skyddsåtgärder (myndigheten) och som har jurisdiktion, vilken lag som är tillämplig på den vuxnes fall och hur ett beslut som fattas eller företrädarbefogenheter som upprättas utomlands ska erkännas eller verkställas. Detta leder till betydande rättslig osäkerhet för vuxna, deras familjer och deras företrädare när det gäller vilka regler som kommer att gälla just i deras fall och vilka förfaranden de måste följa och formaliteter som de måste fullgöra. För att säkerställa att skyddet fortsätter att omfatta dem i andra länder, och att de kan åtnjuta sina rättigheter utomlands, måste de ofta gå igenom långa och kostsamma förfaranden. I vissa fall erkänns ändå inte det skydd som de omfattas av och de befogenheter som getts deras företrädare, vare sig av utländska domstolar eller av icke-rättsliga aktörer så som banker, sjukvårdspersonal eller fastighetsmäklare.

De vuxna som avses i förordningen är personer som på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga inte är i stånd att försvara sina intressen. Nedsättningen eller den bristande personliga förmågan kan vara permanent eller tillfällig och av fysisk eller psykosocial karaktär. Det kan också gälla vuxna som drabbas av åldersrelaterade sjukdomar, så som demens, eller av olika sjukdomstillstånd som innebär att förmågan att försvara sina intressen sätts ur spel, exempelvis koma.

Förordningen gäller

- Fastställande av nedsatt eller bristande personlig förmåga för en vuxen och förordnande om en skyddsordning.
- Placering av den vuxne under en rättslig eller administrativ myndighets skydd
- Förvaltarskap, godmanskap, intressebevakning eller liknande institut
- Förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för den vuxnes person eller egendom, eller som ska företräda eller bistå den vuxne

- Beslut om placering av den vuxne på en institution eller något annat ställe där skydd kan tillhandahållas
- Förvaltning av, bevarande av eller förfogande över den vuxnes egendom
- Beviljande av tillstånd till ett särskilt ingripande för att skydda den vuxne eller dennes egendom

EU och medlemsstaterna är parter i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD-konventionen) och utgör sedan den antogs 2006 den internationella grunden för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Samstämmigheten mellan 2000 års Haagkonvention och de rättigheter som fastställs i UNCRPD-konventionen har erkänts vid flera tillfällen då de beaktar den vuxnes intressen och respekten för individens värdighet och oberoende. 2000 års Haagkonvention främjar vissa viktiga mål i UNCRPD-konventionen, så som artikel 12 om likhet inför lagen och artikel 32 om internationellt samarbete. Personer med funktionsnedsättning och deras familjer möter olika typer av hinder när de flyttar från en medlemsstat till en annan. Detta innebär att de inte kan åtnjuta sin rätt till fri rörlighet på lika villkor som andra.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning socialtjänst och fritid i samråd med äldreomsorgen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på förslaget som förväntas bidra till ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning och äldre att vistas inom EU utifrån målsättningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs. Enskildas möjlighet till skydd ökar både i Europa med också i resten av världen. Förslaget är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen ser positivt på den del av förordningens förslag som handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige. Sverige ska också vid behov kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land. Denna reglering förväntas bidra till att enskildas möjlighet till skydd ökar.

Förordningen och rådsbeslutet innehåller en pakettlösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission, vilket skulle kunna komma att innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU. I teorin skulle förordningens och rådsbeslutets förslag kunna innebära att exempelvis en kommun i Sverige kan bevilja en stödinsats i ett annat land men också då stå för kostanden när det gäller verkställigheten. Mottagande land skulle då endast ansvara för verkställigheten av insatsen. Förslaget utgår från att beställande kommun och verkställande kommun är överens i de olika länderna. Förordningens och rådsbeslutets förslag skulle innebära att det blir upp till varje kommun i Sverige att besluta om de ska ansvara för verkställigheten av ett beslut om insats som fattats i ett annat land.

Uppfattningen är att förslaget berör individer som bor mer permanent i ett annat land och inte bara kortare perioder eller semestervistelser. Förvaltningen ser behov av tydliggörande riktlinjer för att vidare förklara i vilka situationer och för vem som reglerna ska tillämpas om förordningens och rådsbeslutets förslag fastställs.

Det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära för kommuner i Sverige. Det kräver troligtvis särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats. Uppföljningar av en insats som verkställs utomlands torde generera kostnader både i tid och resurser. Även om beställande land ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet, kommer det troligtvis att krävas resurser i form av medarbetare inom myndighetsutövning samt vård- och omsorg för att verkställa insatserna.

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör
Bromma stadsdelsförvaltning

Magnus Borgsten
Avdelningschef
Bromma stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna – Förslag till Rådets beslut
2. EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna – Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2023-08-08
Magnus Borgsten, Avdelningschef	2023-08-08